

Ostetut orvot

Nepal on äärimmäisyyksien maa: köyhyyttä ja kurjuutta loistokkaiden palatsien ja temppelien naapurissa, rai-kasta vuoristoilmaa ja pieniä kyliä maailman katolla, tukahduttavan saasteisia kaupunkeja laaksoissa ja viidakkomaisia metsiä alangoilla.

Sieltä löytyy elämäniloa ja uskoa parempaan huomiseen, vaikka kotina on savuinen savimaja, kohtalon määrää kasti ja turvana ovat vain perhe ja jumalat – sekä monenlaiset auttajat.

Vapaaehtoistyö on trendikästä. Vauraan ja etuoikeutetun syällisyys helpottaa, kun maailmalla matkattaessa voi piipahtaa auttamassa köyhimmistä köyhimpiä ja heikoimmista heikoimpia. Tarunhohtoinen Nepal sopii tarkoitukseen hyvin, onhan se yksi maailman heikoimmista kehittyneistä maista.

Orpokoti on satunnaisauttajille oiva kohde, lapset suloisia ja tehtävät kotoa tuttuja. Vapaaehtoistyötä niissä markkinoidaan turisteille rinta rinnan vuoristovaellusten ja koskenlaskun kanssa. Osta ikimuistoinen ja jännittävä elämys. Halvalla.

Rahavirrat kulkevat vapaaehtoistyössä toiseen suuntaan kuin normaalisti: työntekijä maksaa oikeudestaan auttaa. Suomen Nepalin suurlähetystön mukaan viikon orpokotityöstä pyydetty maksu saattaa olla jopa 200 dollaria!

Suomalaisittain vaatimaton rahasumma saa oikeat mittasuhteet, kun sitä vertaa nepalilaisen alle tuhannen dollarin minimivuospalkkaan. Monet, erityisesti naiset, ansaitsevat jopa tätä vähemmän. Myös lapsityövoiman käyttö on yleistä: yli kolmannes 5–14-vuotiaista joutuu tekemään työtä. Näiden lasten koulu jää kesken tai kokonaan aloittamatta.

Tiina Rantakokko tuntee vapaaehtoisturismien varjo-puolen. Hän on asunut ja työskennellyt Nepalissa yhteensä noin vuoden verran ja on vastikään palannut Suomeen.

– Suuri osa orpokotien lapsista ei ole todellisuudessa orpoja. Heidät on ostettu tai ryöstetty vanhemmiltaan tai sukulaisiltaan. Monet lapset voisivat elää perheiden-sä parissa, Rantakokko kertoo.

Kun kotimaihinsa palaavat hyvän tahdon turistit hankkivat sponsoreita hoitamilleen orvoille, Nepalissa hankitaan lisää lapsia tuottoisan liiketoiminnan >

Vuoristossa asuvat Gurung-tytöt tekevät koulumatkansa polkuja pitkin kirmaten.

Suomen suurlähetystö Kathmandussa varoittaa Nepaliin matkaavia vapaaehtoisturismista, joka ylläpitää suurta osaa maan lastenkodeista. Osa kotien lapsista ei ole orpoja.

**Yhteiskunnan turva
Nepalissa on vähäinen,
hädän tullen lähellä ovat
vain perhe ja ystävät.**

Köyhyys näkyy, vaikka turistit tuovat elintärkeää elantoa vaellusreittien varrella oleviin kyliin kuten Annapurnassa.

Leikkivät pojat Patanissa lähestyvät turisteja ujostelematta.

Vapaaehtoisturismi voi ruokkia rikollisuutta ja lisätä heikoimpien hätää.

Kun kotimaihinsa palaavat **hyvän tahdon turistit hankkivat sponsoreita** hoitamilleen orvoille, Nepalissa hankitaan **lisää lapsia tuottoisan liiketoiminnan** tarpeisiin.

< tarpeisiin. Sponsorirahat päätyvät usein muihin suihin, ja ostetut orvot jäävät odottamaan uusia auttajia, eivätkä pääse tapaamaan perheitään.

Lasse Keso arvioi, että Nepalilain todelliset orvot, katulapset, ovat jo avun tavoittamattomissa. Hän on osallistunut Suomen ulkoministeriön kehitysyhteistyöhankkeisiin Kathmandussa ja katsoo kaupunkia kokeneen dokumentaristin silmin.

– Monet Kathmandun katulapsista ovat kadottaneet ihmisyytensä. Jotkut kommunikoivat kuin koirat, joita kulkee mukana katulasten laumoissa, kuvailee Keso.

Puutteellinen hoiva ja ravinto sekä liiman haistelu vaurioittavat näitä lapsia pysyvästi.

– Pahimmillaan ostetut orvot saattavat päätyä uudelleen ihmiskaupan uhreiksi, jatkaa Rantakokko.

Ihmiskauppa onkin yksi Nepalilain monista köyhyyden mukanaan tuomista inhimillisistä ongelmista, joita syväle yhteiskunnan rakenteisiin juurtunut korruptio entestään pahentaa. Monesti köyhyys on myös korruption syy: virkamiesten palkka ei aina riitä perheen elantoon.

Lahjonnanvastaisen järjestön *Transparency Internationalin* viimeisimmässä julkisen sektorin korruptiota mittaavassa tutkimuksessa Nepal oli sijalla 116, kun maan sijoitus edellisellä kerralla oli 139. Muutos parempaan on käynnissä, mutta matkaa toivotaan on vielä.

Yhteiskunnan turva on Nepalissa vähäinen, hädän tullen lähellä ovat vain perhe ja ystävät.

Lääkäreitä on vain muutamia sataatuhatta asukasta kohden. Usein matka kaukaisesta vuoristokylästä lääkäriin on sairaalle lähes mahdoton. Kylissä kuolla sairauksiin, jotka olisi helppo parantaa tai ehkäistä.

Imeväisten kuolleisuus on suuri. Lähes kolmannes pienistä nepalilaislapsista on alipainoisia, lihavuus on lähes tuntematon ilmiö. Alipaino altistaa sairauksille myös aikuisiässä.

Vakavien infektiotautien riski on Nepalissa suuri, tartuntalähteinä ovat sekä ruoka että vesi. Eliniän odote on vain 67 vuotta, kun se Suomessa on noin 80.

– Julkisen terveydenhoidon taso on heikko. Usein vain perussairaudet, kuten ripuli, voidaan hoitaa. Jos sairastuu esimerkiksi syöpään, hoito täytyy maksaa itse. Yksityisen sektorin hintataso on länsimaista luokkaa, ja hoitoa saadakseen joutuu usein matkustamaan ulkomaille, Tiina Rantakokko kertoo.

Hän tuntee asian seurattuaan ystävänsä pojan kampaailua syöpää vastaan. Lapsi oli kotimaassaan jo tuomittu kuolemaan, mutta rahaa ulkomaisiin hoitoihin kerättiin monin tavoin kansainvälisessä verkostossa.

Pyhä ja maallinen sekoittuvat nepalilaisessa arjessa. Noin 80 prosenttia nepalilaisista on hinduja, ja buddhalaisia on kymmenisen prosenttia.

Vaikka hindulainen kastijärjestelmä on virallisesti kielletty, määrää se elämää monin tavoin. Kastiperitään, se säättää nimen ja ammatin. Koulutus ei kas-

tia muuta. Aviopuoliso valitaan ja kylissä asutaan kasteittain.

Köyhyys on tiukasti sidoksissa kastiin, sillä kastilaitoksen perusta on ajatus ihmisten eriarvoisuuden luonnollisuudesta. Köyhyys on kohtalo.

Tasa-arvon ja koulutustason parantaminen vähentää köyhyyttä, kohtaloa voi siis muuttaa. Erityisen tehokasta on tyttöjen ja naisten koulutus, sillä se tuottaa paita paremmin pärjääviä äitejä myös lapsia. Panokset kertaantuvat ja siirtyvät sukupolvelta toiselle.

Tälläkin saralla Nepalissa on paljon tehtävää. Lukutaito on vasta 60 prosentin etuoikeus, ja naisista edes puolet ei osaa lukea. Pojat ovat arvokkaampia ja heidät myös koulutetaan ensin.

Nepal on yksi maailman köyhimmistä ja heikoimmista kehittyneistä maista.

YK:n kehittämä inhimillisen kehityksen indeksi, jonka mukaan hyvinvoinnin tärkeimpiä tekijöitä ovat pitkä ja terve elämä, tiedonsaanti ja koulutus sekä riittävä elintaso, kertoo Nepalilain olevan 187 maan joukossa sijalla 157. Välimatka parempiin maihin on pysynyt pitkään lähes ennallaan, vaikka kymmenen vuotta kestänyt sisällissota loppui jo vuonna 2008.

Elintason paranemisen esteinä ovat edelleen poliittinen epävakaus, infrastruktuurin puutteet, jatkuvat lakot ja hallinnon heikkous.

Sodan jälkeen valittu kansalliskokous hajotettiin toukokuussa 2012, kun se ei onnistunut muodostamaan uutta perustuslakia neljän vuoden toimikautensa aikana. Lokakuussa 2013 valittiin uusi kansalliskokous, mutta vaalien tuloksen perusteella vaikuttaa siltä, että ulospääsy poliittisesta umpikujasta on erittäin vaikeaa. Elintason paranemisen esteinä ovat edelleen poliittinen epävakaus, infrastruktuurin puutteet, jatkuvat lakot ja hallinnon heikkous.

Maataloutta on haitannut huono sää. Tällä on suuri merkitys maassa, jonka väestöstä kolme neljänestä työskentelee maatalouden parissa.

Palveluelinkeinot työllistävät vain vajaan viidenneksen, mutta tuovat silti lähes puolet kansantulosta. Matkailu onkin köyhälle maalle elintärkeää, ja kaikki keinot turistien houkuttelemiseksi otetaan käyttöön.

Hyvinvoinnin parantamiseksi tehdään väsymättömästi työtä lukuisissa julkisissa ja yksityisissä organisaatioissa. Kaikki vapaaehtoistyö ei suinkaan mene hukkaan.

Nepal on yksi Suomen kehitysyhteistyön pitkäaikaisista kumppaneista ja suurimmista avunsaajista. Myös kristillistä lähetystyötä tehdään ahkerasti. Suomalaisessa lähetystyössä painopisteenä on uskonnollisen työn lisäksi tietotason ja koulutuksen sekä terveyden ja elintason parantaminen.

Apu on Nepalissa varmasti tarpeen. Mutta jokaisen pitäisi varmistaa, että auttaa aidosti, sillä vapaaehtoisturismi voi ruokkia rikollisuutta ja lisätä heikoimpien hätää. ♦